

L. J. 4. 155.

157

Lozpoz. 155

1

~~VIII~~
~~IIII~~

V i t a
Hypatij Pociy.

VJ TA *Ubi non nouerim non talem*
 VJ R I D E I *Ubi non talem non talem*
 Immortalis Memoria
 Н Y П А Т И Я П О Ц Е Я *Ubi non talem non talem*
 Metropolitae totius Russiae, Episcopi Vlado-
 dimiriensis & Brestensis.

HYPATIUS POCEJ Columna Unionis, Sanctae, Ru-
 ssiae Decus, Orientalis Ecclesiae luminare, Apostolus Rossianae Gen-
 tis, natus est in ^{Ca. 1740} ~~Cyprico~~ Rocianka ex Illustri-
 ssimis Parentibus Leone Poiej Thesaurario & Supremo Notario Serenissimi Monar-
 chae Poloniae Sigismundi I. & Annae Loszeianka Anno a Nativitate
 Incarnati Verbi MDXLI, in Saero Baptismo Adamus, quasi
 Prophetico spiritu futurus renascendorum à Graeco Schismate Eccl-
 esiae Romanae Successorum ^{& Protoparentis} nominatus, Annos pueriles Decenter edu-
 catus, ab infantia fere penes Regiam Majestatem consumpsit. Vix
 enim Scientia Latina Linguae imbutus, in Academia Cracoviensi
 imbutus, pijs Christiano cordi debitis Ornauerat se qualitatibus, mox
 a Sigismundo Augusto Rege Poloniae ultimo Monarchiae Lithuanae
 Haerede, Regis adoptatus lateri, post mortem Parentis sui ^{quod} Cracovia
 mense Aprilis Anno MDL contigit; atq; ab eodem Rege perdiscendis
 prius Artibus Liberalibus in eadem Academia Artibus Liberali-
 bus traditus. Quam autem Regiae Majestati nostrarum Adamus gratus
 fuerit, apparet, quod cum usq; ad agonem vitae suae id est ad Annum
 MDLXXII prudentia eius in rebus domesticis, dexteritate in Eques-
 tribus, pietate insuper in Christianis progressibus, erga Adamum futurum
 quondam Unitam cum Ecclesia Romana Russiae Protoparentem
 in corde

in corde Regio sauciatus, dimittere noluerit. Singularem tamen
 de Adamo concepit estimationem, ex illo qui contigit casu. Inciderat
 in gravem quia lethalem morbum Barbara Regina, cui Medici ulte-
 riorum dilecta vite progressum ominantibus, Adamus forte arrepto
 in proximo templo thuribulari, apprehensoq; apto ad id tempore,
 cum scilicet cuncti abessent, sopitam post dolores Regiam, circum-
 quaq; thurificare, ceremoniasq; exequijs funeri proprias ritu Grae-
 co ~~affo~~ persolvere; ^{deprehensus} ~~quia autem~~ ^{quidem die} ~~de causa~~ id agisset aut quo inspin-
 ctu? ab ipso Rege quesitus; internum quendam insinatum toti
 us hujus causam caesatus. ^{hinc} Praesens infallibiliter Rex proximam
 Regiae mortem; atq; Prophetia duo a Sancto Spiritu inspirato ~~suam~~
~~invicem adjeit prognosticon~~ futuram illum olim Magnum in Reli-
 gione Graeca Praesulem, suum ~~invicem adjeit prognosticon~~; Regi-
 na verò Barbara si premonente Adamo, sacrosanctis munis ta-
 sacramentis brevi ad felicem eternitatem translata est; Adamo
 hinc speciali licet in tenera adhuc aetate apud Universam aucto-
 ritate conciliata ad reverentia. Post justa Sigismundi Au-
 gusti Regis, Joannes Franciscus Commendonius Hunius in Po-
 lonia S. R. E. Cardinalis incomparabilis ejus dii ingenij et inaudi-
 te in Europa prudentiae vir, Emporium Venetis cum Polonia pertra-
 re nigrum, ubi fluvius Isster intrat de nova radice erigere, simulq; in
 Tartaricis excursionibus Othomanicam potentiam coercere autuma-
 videndam sibi duxit regionem ejus loci; in quo fortalitem aeterni
 ab hinc temporibus, ad decorem ^{pacis} fructuumq; emolumentum Poloniae sta-
 liri popit. Quare ad eum usq; ubi est Prilagrod ausus est excurrere
 cum, Electorumq; Henrici Regis in Electorali campo inde reversus est

128

Catholica exatabat corda, ut saltem unius eo locorum erectis festa
litis, tum tartariis exursionibus poneretur terminus, tum externa
Commerciorum cum Venetis inirentur fœdera. Verum hæc Magni Car.
Denialis apud Sentem liberam, cui pro fortalitis pectus est, Commer-
cia^q tanquam status Equestris exosa; minus valuit; absconditis tamen
Supremi Numinis judicijs Super quam arbitraretur in opus longè
nobilius mutata est intentio. Etenim loco temporanei fortalitijs, æter-
num in pectore Adami Poicy, ad perditarum animarum suorum,
ad lucranda celo disunita corda Supremus in hunc modum instituit
fundare Monarcha. Iussit se (ut brevi rem absolvam) ad prædi-
ctum iter Commendonio Cardinali, adhuc eò temporis Schismati-
cus Adonius Poicy, in quo lueri loco id recepit, quod quotidia-
na pijsimi Nuncijs exemplaritate, sublimi de Suprema Ecclesie
Potestate, de processione Spiritus Sancti a Patre et Filio doctrina
cor demollitus, super disunita Russia zelosus lachrymarum effun-
deret rivus; nihilq; deinceps aliud, præter sacrosanctum cum
Occidentali Ecclesia Eadene Orientalis nexum meditaretur. Cui
adeo excelso nec minus difficili operi incundo, supremum eo
temporis sumpsit incitamentum. Dum Principissa Anna Osrozelica
Theodori Ducis Osrozelici Filia Consorti suo, susceptis ex ea Fi-
lijs Joanne ac Petro juxta prophetiam Commendonij, ad partes
Italiae profertur; Eum amissa Consorte Episcopum et Unitum fore
predicentis parentasset. Eo tunc temporis Egismundi Augusti
prognosticon atq; Commendonij prophetiam intime (vaillante ad
huc omnem in partem corde) meditatus Officijs Castellani Prebens

142. quod per Terrestres in Brestensi Palatinatu gradus adeptus, in manibus
Monarchæ Poloniae Sveciæq; Sigismundi III resignato; molle quia Sena-
torium Corpus Vera Regule Ordinis Divi Basilij Magni cooperuit Chlamy-
de, supra Senatorias Regni Sarmatici eam existimans trabecis; quas ut
lubens exueret persuasit ei Rosolana Gentis gravi Schismatis crimi-
ne avernabilibus sequuta focis amor. Transfert se interea ad Ca-
lites Anno MDKC. Die II Aprilis Melchior Chrestowicz Burzyski
Vladimiriensis & Brestensis Antistes, aperta non tam dignitati quam
arduis laboribus Adamo in Religiosa professione Hypatus Dico Pouy-
ianuâ; per quam dum ~~Anglicam~~ excelsis meritorum gradibus ascen-
dit dignitatem; incomparabilisq; zeli ardore succensus Cyrillum Ter-
lesti Luceoriensem, Leontium Petrycki Pivscensem, Dionysium Ubiny-
ski Chelmensem, nec non Geodeonem Prataban Leopoliensem Episcopos,
eodem ipso Anno, Die XXIV Junij in Civitatem Bresta Lithvana
dictam convocat, ad Unionemq; cum Romana Ecclesia disunita Russiæ
disunitos Pastores hortatur. Dilatum equidem ad Annos aliquot des-
ideratum Unionis sanctæ opus, tum ob pertinaciter nolentes ad Unio-
nem adduci Principes, tum ob dilatum manutendendum ceremoni-
arum Grecarum promissum, tum deniq; ob extortam per Nobilitatem
disunitam antiquarum suarum Legum a Sigismundo III Rege Polo-
niarum approbationem. Verumtamen non cedebat laboribus Hypatus,
medijs ad assequendum dilectum sibi finem zelosissime dispositis.
Etenim ex Capitulum Vladimiriense ad decorem propositi sui Die
XII Februarij Anno MDXCI inscripto ei villa dicta Janowo convocata
vit et Senatores Regni Poloniae præsertim Constantinum Ducem in Officijs
Kyjoviensem et Skuminum Novogrodensem Palatinos zelosissimis
ad unam eandemq; in fide concordiam Literis attraherat. Quorum prima
in prouinctu

in suis actibus die XXI Junij Ostrogie ad Leonem scriptis

1113

A^o 1599

in provincia via ad thermas in laudem magni Pastoris eternam memoriam
 digna verba futuris reliquit Saulist: Enixè id a vestra Dominatione
 ut pote gratiosissimo meo Domino atq; Amico, adhuc magno quoq; fidei
 Christi zelatore peto; Quatenus vestra Dominatio condicibus huius se interpone-
 re, atq; omni conata id amplecti, ibidemq; in ea synodo diligenter curare
 dignetur. Nec spe frustratus, licet ipse adhuc contrarium sensent Con-
 stantinus. Primò enim Leopolum pro die XXVIII Mensis Januarij A^o 1598.
 Gedeonem Batalaban Leopoliensem, Paisium Kaasienjski in Gneua Epi-
 scopos, Lucam Metropolitanam Belgradensem, Nicephorum Tur Piectaren-
 sem Kijoviensem, Hilarionem Ducem Nassaljski Suprasliensem, Gen-
 nadium Dermanensem Athanasium Montis Sancti Grevi Archi-
 mandritas; Dein Luceoniam pro die XXVII Augusti in numerum
 penè Principum, Duum, atq; Nobilium Numeram; Ad ultimum Pre-
 sam pro Generali in Russia Synodo sub Michaelle Sahota Metropolita
 eo tempore Kijoviensi, presentibus Legatis & Regijs ex ritu Latino
 Prælati, Stanislae Karnkowskij Gneznensi, Demetrio Selickowskij Leopo-
 liensi Archi Episcopis, Bernardo Maciejowskij Luceonensi & Stephano
 Gomoslinskij Chelmensi Episcopis, Cleri Rutheni nec non Equestris
 status Austrem copiam feracissimis congregavit adhortationibus;
 abjissamq; a vero Orili Rosolanam Eclesiam per felici eventu cum
 Romana univit Eclesia. Absoluta Synodo Præstensi Hypatius
 relictis Unionis Sancte bonis in tutela Bernardi Maciejowskij Luce-
 onensis Stephani Gomoslinskij Chelmensis Episcoporum, nec non
 Janusij Ducis in Eastaw Palatini Podlachie, tanquam Stribundus
 fontis Cervas Romam currit, redditurus nomine totius Russie
 negatam hucusq; Clementi VIII Pontifici Romano Obedientiam.
 Cujus mandato, quantam auctoritatem atq; ac amorem, quantam reve-
 rentiam humanitatemq; hoc in itinere, non ab Episcopis tantummodo
 Germanis

A^o 1598

M. M. 15

144. Germania atq; Italia, verum ab ipsis Serenissimis Imperatore Romano
vienna, Archiduce Florentino Florentia, Duce Veneto Venetis expectant
cum in explicabili Roxolana Gentis ^{honore} expectus: retigit nonnihil Cardinalis
Prætorius ad finem Annalium Ecclesiasticorum. Rome autem post va-
rios in gratiam conversa Roxolana Ecclesia applausus, Die XXIII^{bris}
Sabbatho quatuor temporum in Vaticano, a Sanctissimo Pontifice Ro-
mano Clemente VIII in assistentia Collegij Cardinalitatis et concurrentis
Populi ad publicam audientiam admittus, nomine totius Rusiæ eter-
nam juravit obedientiam. Cujus Oratoris ad Auporem Rome fauor-
dia Sylvius Antoniani Præfatus Cubiculi Papalis cum expressione
amoris Paterni, a prius disoluta in lacrymas Clemente respondit.
Ipse vero supremus Pastor Hypatium Prælati Domestici et assistentis
honore decoravit, utq; tam Ille, quam Successores Eius Præsules Vlad-
mirienses, deinceps in saus admissar Metropolitæ inuentum sacri-
ficium administrant, indulget. Insuper quatuor candelabra Cris-
tallina, cum quinta cruce non exigua molis, auro artificiosè admodum
decorata (quo nostris jam temporibus Vitne sœtica rabies contu-
dit) nec non lampadem grandem de crystallo, adhuc cruce parvam
de lapide ignoto super moriturum sudante, Hypatis dono obtulit, atq;
cum magno honore in Patriam regredi, approbatis prius Cæsar-
nijs Ecclesiasticis permisit. Rediit Româ in Poloniam, ob exiguum
circa Ecclesiam Dei Michaelis Rakova Metropolitæ vigilantiam,
tum pertinaciam in errore Schismatico Constantini Ducis sprogen-
tis, Palatini Kijoviensis, reperit Hypatius non sine nimio cordis me-
rore, in perniciem Unionis unitos animos. Etenim et Pedeon Pata-
ban Episcopus Leopoliensis obmetum avulsionis a Leopolitana Itali-
ciensis nec non Cameneensis sedum, antiquitus ad Metropolitam
Kijoviensem

145
5

Lyoviensem spectantium, Apostata factus, populum simplicem venenata
 ab Unione doctrina distrahens; et a Directo cum Romana Ecclesia con-
 sortio Dux Constantinus vi, atq; conspicua apud Majestatem Personae
 sua auctoritate avocabat. Insuper Michaela Rakozka Metro po- no. 1597.
 litans totius Russiae secundam Synodum ad stabiliendam sacrosan-
 ctam Unionem Praeside in Ecclesia S. Nicolai celebrante, Alienigena
 Patriarcha Constantinopolitani Protosynellus Gyillus auctori-
 tate Constantini suffultus in Regno alieno, Praeside, altari contra alta-
 re posito, ausus est nomine sui Patriarcha Michaelis Rakozka
 Metropolitanam in pseudosynodo, cum toto Collegio Episcopali ana-
 thematizare. Licetq; injustas censuras Rakozka minus curasset,
 eo tamen ipso eo tamen ipso gravium ac eorumq; perniciosa solum Re-
 ligioni Patriaq; tumultuosa disuniti ansam impserunt; Nisiq;
 vita functo Michaela Rakozka vigilantissimum Pastorem Hypatium no. 1600
 Romana Sedes in Russia Metropolitanam institueret, Uniti Rosolani
 certo certius ad primum schisma relapsum fecissent. Hypatius
 ergo commisso sibi Rosolanae Ecclesiae Metropolitanato regimine,
 auctoritate serenissimi Sigismundi III Regis Authorem rebellio-
 nis Protosynellum e Regno Polonia pepulit, ad literasq; Melchij Pa-
 triarchae Alexandrini doctissime rescribens, populum ab Unione
 recedentem detinuit. Et licet in Comitij Regni Anno MDCIV
 atq; Anno MDCVII. Legati Volhyniae Lyoviae ac Brastaviae, Capita-
 les Unionis sanctae hostes, in ejusdem ruinam conspiraverant;
 vigilantissima tamen Hypatij cura superba haec eorum intentio
 in casum abiit. Nequid tamen disunio cessavit, quin zelosissi-
 mum Pastorem persequeretur. Tenim praeter Novogrodenensium
 duenseq; Incolas, quos immortalis memoria Theodorus Skumin
 Palatinus

146. Palatinus Novogrodenensis curavit; Cives Vitnenses Duce Samue
ele Siencyto Archimandrita necnon Bartholomeo Lastkowskii
Protosphytero Vitnensibus, non jam clam verum aperte inferna-
le Hypatio edixerunt bellum, Ecclesiamq; Cathedralem Vitnensem
una cum alijs tam Religiosorum quam Saecularium de Metropoli-
tana effregerunt jurisdictione; Quam tamen usus Hypatii Samue-
lem Siencyto dignitate Archimandritali privavit, ac in ejus locum
Josephum Viellaminium Ruscki suffecit; Civitati autem ^{quatenus} ~~in~~ ab
~~Apostata~~ recederent penes Literas Regias quatenus ab Apostata
recederent mandantes, comminatorium in casu renitentiae super
addidit anathema; ne vero ulteriores Siencyto moliretur conatus.
Die XXII Aprilis Graecoda ab ^{ultimo} magno Unionis Sanctae Protectoris Si-
gismundo IIII captivacionis contra eundem exportavit Decretum.
Hoc exagitati Incole Vitnenses, praesertim quod Constitutionem
Comitiorum Regni Anni MDCIX, quam caveatur, id quod Difiniti
eiusq; in sua possessione habuerant in posterum tenerent, zelosius
convulserat aut impediret; primo in neminem Josephi Ruscki ci-
ves Joannem Tupetka et Isaacum Kononowicz licentiosius armasse
rant; Dein a proposito suo recedentes, intentata contra Hypatium
in Tribunali Vitnensi actio, quasi vero per eum Ecclesia Vitnea
Patribus Societatis Jesu opet tradita, prejudiciorum pro expellen-
dis Vitna Unitis exportarunt Decretum. Quod exequendo Joannes
Ostyski Juxta Terrestri Vitnensis dum ad tradendi perse officio
ipsum Monasterij Vitnensis januam aedit, ab armatis XLiska
tyribus Sebastensibus, quorum Antesignanus visebatur Basilis
Proto Patriarcha, de celo ad ferendam opem missis, explorus ac p-
territus, doluit adeo enormem, praesertim Vitnae in presentia huius
Vitnae.

4

Regia Majestatis Sigismundi III. susceptam sibi ex Decreto
Tribunalitio provinciam. Admiratus celestis Datum Hypatii 1577.
presidium Sigismundus, die VIII Julij, quatenus Eadem Hypatii 6
Eclesia Cathedralis Vitna una cum alijs deo humano naturae
Unito consecratis, inter quas nominatur Eclesia Protestantis
B.V.M. ubi nunc fanum Calvinianum desolatum illico extradantur
instantaneum tulit Decretum, atq; ex nunc die IX Julij ad
executionem traditionemq; Palbertum Sen'kowskij Papiferum Lic.
chanoviensem nec non Joannem Krajewskij Nuncios suos ordi
navit. Vidum grati deo Executores, Sanctum tradendo Eccl.
siam S. Trinitatis absolvunt opus; Ecce tibi Joannes Tupa
immemor timoris Dei, Hypatium eundem per medium Fori, ad
persolvendum sacrae Regie Majestati pro Sacrosancto Decreto eucha.
risticon, adeo crudeli impetu (ut interficeret conductus) irruit,
inq; Caput innocui Pastoris ferrum impingit; ut nisi Supra quem
obicit Hypatii impium continuisset impetum; certo certius in
eodem adeo loco tyrannidis loco cecidisset gratum deo holocaustum,
inextinguibili salutis Animarum disunitarum succensum fervore.
Describit hoc fusius Jacobus Justa Episcopus Chelmensis et
Betzensis in Libro cuj titulus cursus vite et certamen Marty
rij B. Josaphat: Cap. 2. fol. 26. in hac sequentia Verba: Inva
luerat per potentiam Magnatum Schismaticorum in Russia & Lithwa
nia Schisma, quod cum varijs in locis praecipue Vitna Unitorum
eripisset Eclesias, ipsasq; cum facultatibus Cathedras: Legibus
etiam Regni in Comitij Anno 1609 firmaverat: possessa ab utriusq;
tenebantur; nec partes invicem sub grandis pecunie mulcta,
se se inquietarent; Conclamatumq; fuisse de unione, nisi immorta
li memoria digni Hypatij Poiej Metropolitani labore, Sigismundi III
Poloniae Regis

Polonia Regis eximij Unionis Patroni gratia obviatum fuisset. Im-
 potentes ire Schismatici nefandum motuuntur faunus, Presente
 Regia Majestate, Senatorum potentia, non ventis Lege, Deo vindice
 post habito, Satellitem quendam perfidie sue Humnum, Janis pro-
 fanisq; inescatum promissis, qui Metropolitanum trucidaret sub-
 ordinant, abeuntem ad scelus manibus superimpositis benedicunt,
 et votis publicis in Templo effusis prosequuntur. Consecrari a De-
 o hisce orthodoxia cultoribus eum Sicionium ad victimam
 ex Metropolitanis faciendam dixisset. Eodem itaq; Anno, Mense
 Julio, in Urbe Vilnensi, huc ex patam, Fori medio, virum Annis
 gravem, Insuper Senatorie, exijsum Senatorem ex Castellans Pre-
 senci Russia Metropolitanum Archiepiscopum hinc inde suo de-
 ro, Nobilitate consanguinea stipatum, latro ille atrocissimus, ger-
 bro famulitio stipatum, latro ille atrocissimus a fronte aggre-
 ditur, et nec advertentibus ~~et~~ romphsam exauctam, re se occulta-
 tam adeo crudeliter in collum stringit, ut opposita adictum sin-
 tra manus duos digitos cum medio, Siphionem quo nitebatur,
 annulum et in eo Saphirum super digito, catenam auream de Co-
 llo duplicati pendente, collare vestis sine perseuerent. Miraculo
 fuit collum illatum, signo plaga rubro apperente. Creditus tamen
~~mortuus fuisse~~ cum in terram corruisset. Sicionius licet tumultu suborto
 evadere potuisset; mox apprehensus, et testimonio esset egregij Schi-
 smaticorum Rebeli. Uncti, cum Pastorem et Dominum suum inuen-
 tumq; Confessorem, ad proximum Unius Senatoris Subam detulisset.
 Rex miseratione sua, Senatores concursu, dolorosa omnes venera-
 tione virum tantum coluere. In Templo vero Sancte Triadis Un-
 tonum Josephus Ruscius Archimandrita et Religioni mixto fletu
 et gaudis, Sanguinis ex Unione primitias, et Desertor Pastoris Dig-
 tos, in Altari depositos, jubilum: Te Deum laudamus conuenientes
 Deo

Deo et Petro oblatere. Tragedie hujus memoria in tabella argentea
Ioni Deipara vitnensi oblata, in hæc usq; tempora superferat. Cujus Epi-
graphæ ab Hypatii additum: Capigans captivavit me Dominus, morti
autem non tradidit me. Hucusq; de lugubri tragedia factus suscitatus.
Postquam non ausi deinceps disuniti insontem persequi Pastorem,
severis, ne non veteres duntaxat jurisdictioni Hypatii adimerent,
verum nec etiam novas Ecclesias erigerent coacti Denetis.

Cruciabat non minor pectus Hypatii dolor inaudita nempe cleri
etiam Regularis nuditas, tum dura cleri secularis quam a Nobilitate
patiebantur oppressis; verum etiam in hoc Deus intentioni-
bus ejus prosperavit. Etenim stante Eius vigilantissimo Pastore, exci-
tauit gloriosum in Universo Orbe Martyrem Beatum Josaphat, Cujus
Hypatius vitne Professionem Religiosam sacrosq; Ordines contulit. Eius
ductu clarus doctrina, pietate non posterior de Familia Imperato-
rum Orientalium Josephus Velaminus Ruffski Basilij Magni deco-
navit Familiam, quem Deum Hypatius pro dignitate talentum stante
adhuc vita sua coadjutorem creavit; quasi presens ipse illum olim
a Supremo Pastore Columnæ Galasia, Athanasium Ruffid, Athen-
sem Unionis nominandum. Ille ad Episcopatum Pemptiensium
evertit inaudita longe ante hæc prudentia pietatisq; Athanasium
Knepecki quadragenarium toto Pastore suo deo Martyrem, Ange-
lico conventu post mortem in lugubri depositione honoratum. Dein
impracticatis exemplis Primatem Mosue Gentis Ignatium Pa-
triarcham Unioni donavit, ac usq; ad ultimum Eius exitum in acqui-
sitis Bonis dictis Papæ allocavit. Hypatii opus Bytense, nec
non Tyrociense Monasteria, utrumq; per totam quanta quanta
est Lithuaniam celebre. Eius enim ductu a Gregorio Mysna
et Joanne Mielefeko Castellano Smolensensi amplissimis erecta
et completata atq; dotata ditio niby

et laqueata ditionibus. Equibus velut ex Equo Trojano fortes ad de-
 corem Unionis prodeunt Hectores. Ad extremum demum quisquis
 es dementer honorem Hypatio, merita Poiejo; Sat illi apud Superos
 honoris est quod sit Primitivus sacrosanctae cum Romana Ecclesia
 Unionis; Sat quod ejus opera Fides in Russia plantata, Unio reno-
 vata, Animae de schismate liberatae; Aue salutem suam Hy-
 patio debent, ut e converso Constantino atq; Sedeoni condemnati ex-
 norum Rosolani, perditam aeternitatem. Verum jam super
 nos labores, atq; sanctam intrepidamq; pro laboribus Hypatij vni-
 secundum cor Dei pensemus mortem.

Exportatis a piientissimo Rege Sigismundo III. Ecclesiastico
 Ordini presidij, conscripto, Approbante Sede Apostolica Romana
 Coadjutore Metropolitano totius Russiae Josepho Velaminiio Ruz-
 ski; ad interitum brevi venturam presentiens mortem consuetus
 Ordinem, corpus laboribus fractum, continuis jejunijs (licet etiam
 antehac a carnium esu abstinuerat) felici disponendo aeternita-
 ti, non immemor Apostoli monentis: Mortificate membra vestra quae
sunt super terram. debilia membra quotidianis adorationibus, ven-
 tus flagellis, catenulis vexabat, animam adversus tartareas in-
 agone pugnaturas aues premuniens. Ne verò interiret laborum eius,
 ardenti primarum Cohortationum, Apostolicarum, Homiliarum memoria;
 partim propria manu, partim per quendam ex Spiritualibus conscribe-
 bat. Mandato sunt lucii quaedam, e caligine Vladimiriensis Biblio-
 thecae eruta; Centum autem et viginti sexterniones Presbytero Vla-
 dimiriensi S. Salvatoris (uti ipse Hypatius sepatus) datus invidiosus
 lit manus. Meminit Meletius Patriarcha Alexandrinus in suis
 Literis scriptis ad Hypatium controversiarum ab ipso ad Normam Ep-
 stola, controversentes de fide personas representantis conscriptarum,
 verum hos etiam edax rerum omnium absumpsit tempus, hoc Uni-
 co, quod in maximis defatigationibus laboraverit Hypatius ser-
 pofentati

postentati relicto memoriali. Repentur etiamnum in Archivo 191.
Causarum Vladimiriensium raptularium celeberrimi Cassiani hujus
Disputationis cum Lufkovi Ariano de aeterna Filij Deitate;
verum ipsissima probatio Deitatis Christi interijt. De qua sic habet
raptularium: Cum Pater Sanctus Hypatius Lufkovium Ariamum
sex horis convincere non valisset; in crastinum e Disputationem
indixit. Interea ferventissime tota nocte Salvatorem suum depre-
cabatur, rogans quatenus hostis Deitatis Christi convictus eva-
deret. Cedit se ej visibilen raptis in exphrasim in sua Majestate
Spiritus Sanctus, docuitq qualiter Incarnati Verbi Deitatem defen-
surus erat; quò exhilaratus Hypatius evocatum in arenam
blasphemum Lufkovium, convictumq ad veram in Christum
Fidem convertit. Insigne certe credendum est fuisse hoc opus;
verum quod amissum doleamus, nosse tribuendum est indignitati.

Gauderat Hypatius inter alia dona Spiritus Sancti etiam dono
infallibilis prophetae. Quis unquam autumasset Meletium Pa-
triarcham primum Alexandrinum tum Constantinopolitanum
Libros suos, quibus Universam Graeciam in erroribus obdurabat,
flammis consecraturum fore? Tamen de hoc scribit ingenuus
Unionis Sanctae zelotes Alexander Dux in Orog Castaviensis Pa-
latinus Braslaviensis ad Meletium Smotrycki de data Dubna
die XIX Februarij MDCXXVII. in haec Verba: Dominaciones
Vestra, Ecclesia sua caput agnoscent Constantinopolitanum Pa-
triarcham, nunc Cyrillum; Quid ego ea eo Paternitas Vestra Re-
verendissima didicit? Nimirum Libros Patriarchae Alexandrini
Meletij, quibus vestra Paternitas plurimum egit, esse crematos, quasi

id esse

id ipse extrema statueret voluntate. Id autem futurum predi-
 xit Hypatius in Literis suis ad Meletium scriptis in hac sequen-
 tia Verba: Quatuor blasphemii Libri a vestra Charitate conscripti
 quod igni erunt, infallibiliter omnino, si enim delicata, ne in
 gehenna uratur loquatur conscientia. Et infra in eadem Epistola:
 Libros tuos ^{ob} propter veram conscientiam rodentem igni cremandos
 mandabis. Idem Hypatius predicto Patriarchae improperanti cum Oves
 Vladimiriensis Diocesis Desericturas, non ne prophético Spiritu referi-
 psit? Oves affirmare ausim non me ~~deser~~ delinquent. Etenim licet Luce
 oriensis Premysliensis nec non Leopoliensis Dioceses, in possessionem
 Disunitorum adacta, Polocensem Smotrycki, Chelmensem Pataban,
 ipsam insuper Kyoviensem Borecki occupant, sedem; Unica Vladi-
 miriensis Protokronia velut castra virgo ob innumera merita Hy-
 patij Poicy inviolatam Sponso Celesti, atq; Suespiti Sancti Petri longis
 temporum conservavit fidem. Experientur Deniq; Illustrissimi Sues-
 pores dilectissimi sui Proavi prophetiam, post Leonardum enim Pa-
 rentem Palatinum Vitepsensem, post pientissimum Patruetensium
 chaellem Vladimiriensem Episcopum, Vitepsenses unus, Vitnenses
 alter, totiusq; Magni Ducatus Lithuanid ad Decorem Patrie, fidei hui-
 tamen amplectuntur fascies, aliora in premium meritorum (ma-
 jores enim ac majores Suesporibus suis usq; ad duodecimam proge-
 niem predixit Hypatius in Patria dignitates futuras) expectan-
 tes Subsellia. Morbum ac mortem Hypatij Poicy Apостоли Uni-
 te Rusiae post arduos pro integritate Unionis susceptos labores, suffi-
 cienter descripsit oculatus testis exitus illius, authenticamq; ad Ar-
 chivum Illustrissimae Domus Poicyanae tradidit relationem.
 Quam hic de verbo ad verbum pro meliori felicissimi obitus documen-
 to ponere visum est.

Anno

Anno MDCXIII. Mensis Junij die XXV. Medenas ex Dominus 153.
noſter Reverendiſſimus Pater Hippolitus Porcey in lethalem incidit
morbum, in Aſſe Cathedrali Vladivivie, die autem XVIII Julij
ultimum huius miſerrimo mundo dixit vale, atq; ad tabernacula
gloriamq; Domini ſui feſtinavit. huius mors quia admirande ſpe-
cioſa atq; ſancta exiitit pro memoriali eam mihi deſcribo. Bea-
tus hic Epiſcopus via dum in morbum lapſus, illico elapſa ſeptima-
na confeſus eſt ac ſacrosanctum Corporis & ſanguinis Domini
gratia ſalvatoris ſui ſumpſit. ^{Sacramentum} Dein tertia die a ſacrosancta Sy-
naxi ſuſcepit extremam Unctionem, qua ſuſcepta iterum poſt
ſpatium ſeptimanae confeſus, pretioſiſſimoq; Corpore & ſanguine
Domini ſui magna cum devotione reſectus. Appropinquante
verò jam jam hora mortis ejus quam nendum ſperabamus die XVII
Mensis Julij feria IV. tota die in tedijs erat, nec obdormire valuit.
Veſpere autem factis aſidebat ei Filius ejus natu minor Domi-
nus Petrus. Filius enim ejus major natu eger tunc erat, in alioq;
conſari decum bebat. Ea ergo nocte loquebatur nobis cum mag-
na cum animadverſione, ita ut nullum indicium mortis in eo
appreenderetur. atq; ſi arbitror circa horam noctis tertiam
ſubſcens parumper decubuit, mox ſubſiſit jacens, ex quo cum
queſiviſſemus quanam de causa riſiſſet? reſpondit nobis: Vi-
des, inquit, a dextris meis lecti mei ad pedes meos monachum
quendam genuflexum. Ad haec reſpondimus; fore ut S. Domi-
nicus aut Franciſcus deprecatur Dominum Deum pro bona
valetudine Dominationis veſtro? Ille autem O! citius pro ſalu-
te Animo. quam pro valetudine. Poſt eam viſionem ſpatis
quasi medie hora, Filio ſuo Domino Petro præcepit inquit ut ſe
cum quodam

156.

cum quodam ex Famulis de lecto sublevaret; vix sublevatus, in ma-
 nibus eorum expiravit. perterritus Famulus exclamavit, accurre-
 rent omnes jam enim Dominus ultimum Spiritum agit. Accurrant,
 reperiunt exanimem, ponunt super lecto, cum nimio dolore, lacry-
 mis ac ejulatu, quem ille non audivit neq; ad se redijt. Audito hu-
 ctu ac ploratu reliqui qui nondum aderant adsunt, quibus cum
 Medicus & Pater Joachimus Morochowski, Medicus explorato corde
 ac arterijs deprehendit jam esse mortuum, atq; abigebatq; fletus ac
 lamentantes ajens: linite eum, jam enim mortuus est. fletu vestro
nilul proderit. Ego verò reverens mihi in memoriam piam
 Jus super me in mea infirmitate factam in damnationem, ad quam
 ego ad me regressus gratia Domini Dei Omnipotentis aliquot supra
 decem annos superstes vivo; inui Patri Morochowski, similiter
 inelamaret defunctum. Qui vix inelamavit: Pater Hypati! Pater
Hypati! Senex Christi Domini! Christus te vocat, memento preteritissi-
 mi hominis Jesu Domini Salvatoris tui, qui te redemit pretiosi-
 simo sanguine, atq; unio tua passionis corporis tui sanati. Ad hec
 verba quasi de somno suscitatus erexit oculos, qui jam duas circi-
 ter horas jacebat mortuus, percutiensq; pectus ait: Memini. Post hec
 dicebatur ei: Commenda te Salvatori tuo, cui per totum tempus vite
tempore dignè scripsisti. ad qua ille ex profundissima humilitate:
Hoc non est verum ut dignè. Viso hoc ~~at~~ Medicus quod ad se redi-
 serit loquiturq; obstupescens a tra voce exclamavit: Miraculum!
miraculum magnum Dominus Deus fecit! Iste homo, qui jam expi-
 raverat, circiterq; duas horas mortuus deambulavit, nunc ecce vivi-
 dit exloquitur! Missimus post hec invitantes Patrem Gabrie-
lem Priorem Patrum Predicatorum conventus Vladimiriensis, virtutibus

virtutibus ac pietate insignem quatenus ad nos venire non gravo-
 retur; quem pie functus ut conspexit, petijt sibi legi Beata Maria
 genuflexo Patre ad lectum ejus prolegente, quo iussus erat, ipso idem rei
 tabat De voce nimium summissa, ita ut vix exaudiri possit. Patris
 interea illi interroganti, velit ne Dominatio vestra confiteri, eue me
 sacerdotem! respondit. Quinimo non obest Pater justificari Domino
 Deo, in illam viam, ad quam me Dominus oncus vocat. Subintulit
 postea Pater, ne timeat Dominatio vestra mortem, at ille: Mortem non
 timeo, sed vereor tremenda iudicia Dei. Haec autem omnia loque-
 batur sine timore atq; ~~benigno~~ ^{benigno} pavore, nimium tamen summissa,
 iussuq; omnibus a lecto recedere confessus est peccata sua sacerdoti, ~~facta~~
~~Docentem genuflexo ad lectum excepit confessionem, qua vix sum-~~
~~missa,~~ ad lectum eius genuflexo, quo vix summissa confestim crexit
 se proprijs viribus quasi sanus esset, sedensq; in lecto ^{circumspexit} ~~visi~~ nobis lun-
 ctis lamentantibus, vivida voce ac si nunquam infirmaretur
 in clamavit: Quid est istud? quid est istud? aut me iam moribun-
dum videtis? Ad haec Filius eius natu major, non! medicinas mi!
 defecerat aliquantum Dominatio vestra, At ille: Ita plane est
 defeceram quidem ego bene! composuit se iterum in lecto, siq; jacens
 vehementissime Deum orabat, viso hoc Medicus iterum exclamavit:
 Miraculum magnum Dominus Deus in hoc homine fecit! Interea
 Pater Gabriel dixit ad eum: Reverendissime Pater atq; Pastor noster
 jam adimplesti omnia quo verum Christianum sacerdotemq; Domi-
 ni conuermunt. Ite igitur te in hoc ultimo gradu, benedic mihi pe-
 ccatori Sacerdoti Exoratori tuo, atq; pone dextram Pastoralem super
 Capite meo. Quod ille festinanter proficit. Dem demum depreca-
 batur eum nomine Liberorum ajemhis verbis: Liberi etiam Domina-
tionis vestrae, habitantes non ediguo tempore una cum vestra Domi-
natione

Dominatione vestra, non affligo eos, quin aliquis eorum quandoque indu-
 xerit vestram Dominationem ad iram; Dimitte illis si quid se laeserunt
 et benedic ipse tanquam Moyses eorum atque Pater. Ille vero iterum
 considerans in lecto voce lacrymis mista, sic fari coepit: O! Pater
 nunquam me irritaverunt Liberi mei. Quinimo non ut Liberi
 venim ut Servi, ita mihi famulati sunt. Ego quoque indignus Sacer-
 dos levo manus meas in caelum (simulque levavit manus sursum)
 atque deprecor Dominum Deum meum, quatenus illo ipse liberali gratia
 sua Sancta, ~~traditorem~~ ^{copiosissimam} benedictionem suam Sanctam abundantem su-
 per eos fundere dignetur, benedicatque eos Creator meus. Haec omnia pro-
 ferebat voce quidem flebili; sed jam flere non valebat, eo quod ei
 lacrymae non fluere. Deinceps singuli cum audebant, ipse
 veri ^{unumquemque} super manus suas superimponens bene-
 dixit. primo quidem Liberi suis, tandem ^{populi} eorum, Dein Patri Joa-
 chimo Norochowfki ad praesens Episcopo Vladimiriensi, singulisque reli-
 quis de Familia qui aderant benedictionem impertitus est. His
 peractis interrogavit eum Pater Norochowfki dicens: Neconastro-
 ster! commendabas Nobis integro vitae tuae tractu Sacrosanctam cum
 Ecclesia Romana Unionem, nunc in ultimo gradu vitae tuae, dic quid
 de ea sentis et quomodo nobis eam commendas? Ad haec ille: Bona
 est et Sancta, quam etiamnum approbo atque commendo; in Unio neglecta
 cum Ecclesia Romana morior. Interea ex Testamento meo intelli-
 getis. Testamenti autem ejus Verba sunt sequentia.

Testamentum. In Nomine Sanctissime virificae et individuae Trinitatis Pa-
 tris et Filii et Spiritus Sancti Amen. Quoniam morte ^{et} ~~in~~ ~~hunc~~ ~~saeculum~~
 tuum, tempus autem et hora ejus incerta sit abscondita ~~est~~ ~~est~~;
 cuius meminisse monet nos Salvator noster dicens; ~~Et~~ ~~non~~ ~~scitis~~
~~diem~~ ~~neque~~ ~~horam~~. Deo ego Hypatius Pouey

Dei gratia

Dei gratia Archi-Episcopus metropolitanus Syriensis Habicensis 159.
et totius Rufiae, Episcopus Vladimiriensis et Pnestensis, bona vale-
tudine atq; integra mente, eo temporis existens, preveniendo futu-
rum tempus, ne me mors inircumspellum atq; seuerum inueniat;
conscripsi hoc meum Testamentum propter meliorem fidem. Inpri-
mis vero profiteor, quia baptizatus iuxta ritum Orientalis Ecle-
siae credo in Nominis Patris et Filij et Spiritus Sancti, in unam
vivificam atq; individuum Trinitatem, omnesq; articulos Fidei
Sanctae Catholicae Apostolicae firmiter secipio teneoq; indubitan-
ter sub jurisdictione atq; obedientia supremi Archi-Episcopi et Ponti-
fici ^{antiquo} ~~relicto~~ Romae, sequens per omnia saecula traditionem
Sanctorum Deiq; trinentium Patrum, in concordia atq; in unio-
ne cum Sancta Romana Ecclesia, ita uti et St. Patres nostri in
concordia eadem perseverarunt, obedientiamq; Supreme Sedi sem-
per vicario Christi Sancto Petro succedentibus, post eum recognove-
runt. Quod clarè etiam in antecedentibus meis Metropolitanis
Syriensibus, praesertim vero Isydoro, cujus Litera in pergame-
no cum sigillo pendulo appenso testantur; similiter in ~~secundo~~
altero Metropolitano Misaele, et in tertio Metropolitano Michaeli
Rahosa, patet. Quoniam vero nonnulli ex Adversarijs nostris
audent dicere atq; objicere; quasi ad commoda nostra tempora-
ria accessissemus; ideo in emundando in hoc conscientiam me-
am coram universis hominibus; Confiteor coram Domino Deo,
cujus omnia abscondita patent; quia non in contemptum Sanctae
Orientalis Ecclesiae, Praepositorumq; Ejus Patriarcharum id feci;
verum ex summa necessitate salutis Animae meae, omniumq; meorum;
memor

160. memor verborum Jesu Christi Domini ac Salvatoris mei, qui nos
ipse ad hanc concordiam amoremq; Fratrum animans, monet
Dicens: In eo cognoscent vos omnes, quia Disputati mei estis & Con-
cordiam charitatemq; ad invicem servaveritis. Ad haec non mi-
nus eo etiam pro oculis habito, quod quotidie Unitatem Fidei
concordemq; Sanctorum Dei Unionem in orationibus Ecclesiasticis
a Deo deprecari consueverimus; ipso autem effecta nosmet ipsi
ab ea Unionem resiliremus; certe ac si Deum deciperemus. His
igitur motibus exemplo ^{ac vestigio} Antiquorum ad hanc Sacrosan-
ctam Unionem ~~ut supra~~ ^{ut supra} Florentina ab ysisimis Ecclesie
^{Orientalis} Quemadmodum in Sancta Synodo Florentina ab ysi-
simis Ecclesie Orientalis Pastoribus sanctum est, bono ac puro ani-
mo accessi. In qua Synodo, quoniam Universi Patres Orientales
Ecclesie Superioratum debitum sedi Supremi Apostoli Sancti Pe-
tri Succedaneorumq; Eius Pontificum Romanorum recognove-
runt. Quos inter etiam Antecessor meus Isidorus Metro-
politae Syriensis idem praescribit; ideo neq; mihi cum hac inve-
traduere, perjuriumq; committere, licuit; cum ille non pro se solum
duntaxat, verum pro omnibus suis Succedaneis, hanc Sanctam
Unionem ~~implexisset~~ ^{implexisset} obediensq; Sanctissimo Pontifi-
ci Romano recognoverit. Quod utiq; etiam alter Metropolitanus
Michael suas per litteras confirmavit. Attamen universas
ceremonias atq; ritus Sanctae Orientalis Ecclesie juxta traditio-
nes S. Patrum integre inviolateq; conservavimus, ~~ne non pri-~~
vilegiisq; Sanctissimi Archiepiscopi Pontificis Romani Clemen-
tis VIII. pro aeternis ab hinc temporibus firmiter munivimus.
Hoc totum, uti Superius dictum est, si forte cui displiceat, obsecro
noli

4
noli judicare; sed satius Dei iudicio committe, coram cuius Tribunali 157.
Universi comparebimus, ibi omne occultum revelabitur, ac unus 12
quisq; secundum opera sua premiabitur, ibiq; dijudicabimur, ac dice-
mus quod nostrum pars in Dei amore ferventior fuerit. Tantum
non amplius est verborum professioniq; in testamento, quod Beatus
hic Praesul ad questionem Patris Morochowsky innuerat.

Post hoc ad Patris Morochowsky quae sita responsum, mox
pro matutino in Solana Templo pulsatum est, jam enim dies
Illuserat mandavit igitur accessit ad se Patrem Protosprebyte-
rum Vladimiriensem Penitentiarium suum, cui advenienti cum
ceteris Presbyteris, omnibusq; plorantibus atq; lamentantibus super eo,
dicentibus: Domine, Benefactor atq; Pater noster, cur nos Famulos Exora-
toresq; tuos iniquitate deseris? quam Nos doctrinam in Supremitate
tua gradu nunc relinquis? qualiter nos atq; Te Dominus ac Pater No-
stro regendi erimus? porrige nobis salubre tuum Consilium. Ille inhe-
sitate respondit: Charitatem condonamq; cum Fratribus servate, Domi-
nus Deus ipse erit vobiscum, benedictq; vobis; quam si laeseritis, in-
nitutum redigemini. Post haec deprecabantur Presbyteri quatenus illis
benediceret, flexerantq; genua ad lectum eius; ipse vero super unum-
quemq; eorum manus imponens benedixit eis. Exurgens autem
Pater Protosprebyter dixit ad eum: Mece nos noster, ne deselinquas
nos Orphanos sed scribe pro nobis Literas ad Vultum Dei commendando
nos tradendos in tutelam protectionemq; Eius Regiae Majestatis; Suppli-
ca etiam, pro nobis ne Nos, sedemq; tuam tradat in manus lupi rapa-
cis, qui gregem hunc, quem tu gratia Dei congregasti, ignarus eum
regendi dispergat. Ad haec respondit: Bene est, mandato scribi;

vocatoq;

vocato, ad se. Sane Morozowski injunxit, scriberet literas ad Sacra^{rum}
 Regiam Majestatem; ipse ex ore suo scribenda prolegens, manifesta-
 bat maiestati qualiter toto vita sua tempore, tum in secularibus
 Subsellij ^{positus} ~~positus~~ primo Notarij deum Iudicis atq; Capellani Presens
~~præsentis~~ ~~functus~~; ad summum etiam spiritualibus dignitatibus de-
 coratus, primum Episcopus Vladimiriensis, deinceps metropolitanus
 totius Russiæ creatus, omnibus his in dignitatibus ^{functus} ~~functus~~, semper fi-
 delitatem sinceritatemq; subiucendo se Unitis Domini, Regibus Po-
 loniæ integrè seruant. Nunc quoq; etiam usq; ad ultimum vita
 sua gradum seruat. Continuas preces pro incolumitate feliciq; regi-
 mine Sacre Regiæ Majestatis ad Deum fundere non cessauit. Adde
 quæ iam cursus vita sua consumaretur; benedixit Regi Impe-
 rioq; ejus, ut in seros annos Regno Poloniæ ^{regiam} faustissime imperet, hospes
 pedibus suis subiciat, carissime quoq; Soboli S. Regiæ Majestatis ut
 benedixit ut in quam longissima tempora hereditet imperetq; huc
 scribis eius, quos etiam commendabat, ac in tutelam Regiæ eius Ma-
 jestatis redderet, spondens pro ijs eandem obsequium quam ipse
 seruauit. Commendabat interea Sacrosanctam Unionem cum S. Ro-
 mana Ecclesia, Metropolitanam Episcopatumq; Vladimiriensem. Commun-
 dabat ^{etiam} casuper, universum Clerum suum Vladimiriensem, deprecian-
 do eos, quod constantiam fidelitatemq; in Unione Sancta ei Pastor suo
 prestiterint. Daret illis eum virum dignum prudentem Deiq; timentem,
 qui gregem illum quem ipse congregauerat, ne desperat, quin rursus ad
 gloriam Dei augeat. Metropolitanum non postulauit, ipse enim stante
 adhuc vita sua consecraverat virum conspicuum, in timore Dei Magnis,
 doctum, prudentem, dignumq; hac dignitate Patrem Josephum Villani-
 niuim Rutzki, adpresens Metropolitanus totius Russiæ. Commendabat
 insuper Regiæ Majestati Patrem Morozowski adpresens Episcopum Vla-
 dimiriensem, quod sit vir virtutibus præditus, bonus, doctus, dignus,
 quodq;

quodq; plurimum in propaganda Unione Sancta Cam juerit. Ad ulti- 163.
mum Supremum vale dedit Regia Majestati; uti qui ad Nobiliorum
Aulam vocaretur, ad Majestatem nempe Creatoris sui. 13

Injunctis scribendis his Literis ad Patrem Protopresbyterum con-
versus dicit: Pater, gratia Christi confessus sum hodie, quapropter esse-
ro, venite ad me cum sacrosancto Sacramento Corporis et Sanguinis Sal-
vatoris mei, ut hoc pretiosissimo pabulo refectus, tutus sim in hac
via, ad quam me Dominus meus vocare dignatur. Nox abiens Pater
Protopresbyter cum Universo Clero ad ^{Templum} Ecclesiam, sumpto ibi sacrosancto
Sacramento processionaliter ad eum incedebant, qui ut audiret sonum
campanulae, Filij suis mandavit; sublevarent eum, qui etiam se-
dentem in lecto sustentabant alter unam alter alteram manum
suffulcens, Ille autem cum ingenti gaudio atq; dolore pectus tundens
proferbat identidem: Dominus meus ^{Deus} ad Deus meus ad me venit; ut
me hinc seum assumat. Accedente propius sacerdote cum sacro-
sanctis mysterijs, inveniuntque diceret consuetam ante Communionem
orationem, ea devotissime recitata, sumpsit Salvatorem suum, in
qua sumptione conabatur quidem flere, sed non valuit. Sumpto
Salvatore suo percutiebat iterum pectus dicens: Gratias tibi Christe
Deus meus, quia me peccatorem indignum famulum tuum fecisti
Dignum participare Sacrosanctum Sacramentum in remissionem pecca-
torum meorum in ultima hac hora mortis meae Amen. Nox ad Proto-
presbyterum ceterumq; Clerum conversus: Orote pro me Frater Dominum
Deum, orationesq; solitas juxta ritum Ecclesiae Dei super agonizante,
pro absente a vobis anima mea illico recitate, eae enim jam venit
~~hora mea~~ tempus meum Clero accepto hinc lugubri nuncio, per quam
devotissime non sine lacrymis dictas orationes ~~recitante~~ Ille ~~ipse~~
eadem recitabat, pro Pastore suo, viso eo ab illis jam avelli recitante,
Ille ipse

164. Ille ipse recitabat sed voce jam deficiente magisq; ac magis summissa
quasi iam iam obdormiturus, Pater Protopresbytero caput eius venente
ac suffulcente. Ad finem dictarum orationum peratissime aspira-
re cepit, quasi obdormisset, positusq; in lecto a se ultimum spiritum
agens, clausis oculis jaciit. Sub id autem ipsum tempus, superveni-
ente cum illa Epistola quam scripserat Pater Morochowski, Univer-
sus clerus illacrymatus exclamavit: Memento nostri Pater ac Mecha-
nas noster, unicum adhuc opus non absolvisi, literas ad serenissimum
Regem non subscripsisti. Ille vero quasi de somno erectis oculis, manum
ad calamum extendit; cui Pater Morochowski calamum submittebat,
litterasq; super eo posuit. Ipse sumpto calamo atq; super papyro con-
tinue contineuit cum eo manum nihil scribens, usq; Pater Morochow-
ski urgente: Scribe Mechas mi Hypatiam mot scripsit Hypatiam
iterumq; manum cum calamo super charta contineuit. Pater Moro-
chowski exclamante: Heu me adhuc vult quiddam scribere sed jam
non valet! volentesq; calamum de manu eximere, ipse non permisit
sed extracto de manu Patris Morochowski iterum scripsit: Servus et
Exorator illico dicto citius calamum de manu misit, ipseq; expiravit
quasi obdormiens, cum nostrum omnium liberorum famulorumq; eius
dolore, quod Mechnatae ac Patrem nostrum amiserimus, cum sum-
ma autem consolatione nostra, quod tam jucundum sanctumq; eius obi-
tum quam plurimi hominum viderint, atq; non sine magna admira-
tione, apud semetipsos hujusmodi christianum exitum sancti hujus
Pastoris meditati fuerint. Domine Jesu Christe Deus noster tribue
nobis quoq; peccatoribus similem obitum cum timore dei cordisq;
contritione, dignemur adesse ipse exitus noster cum Beata Matre
tua cumq; Choris Angelorum Amen. Illius etiam memoriam
Dei:

Deest: quod in vigilia Mortis eius, nocte inter feriam tertiam &
 quartam intermedia Dominus Petrus Piasensei vener. p^{re}functi
 in somno vident duodecim Apostolos quendam deum testem
 in gremium suum suscipientes; quem somnum ita sibi interpre-
 tabatur; Me moratam nostrum a Domino Jesu inter Apostolos conse-
 crari. Eadem autem ipsissima nocte qua Dominus Me moratam
 noster expiraverat, inter feriam quartam & quintam. Dominus
 Andreas Calesti Index Terrestri Vladimiriensis vir pius atq; Deo
 sanctus vigil vidit in celo signum admirabile; scilicet templum
~~apertum~~ pellucidum, apertum, in limina ejus virum sedentem,
 visusq; hoc statim judicavit, certissimis Metropolitanam nostram
 & Templum Dei in celis apertum. Nos etiam peratores
 indubitata spe in gratia Dei confisi, judicamus Me moratam
 nostram atq; Dominum coram Majestate Dei consistentem,
 deprecari Dominum Deum pro Nobis Filijs suis. Gloria Patri et
 Filio et Spiritui sancto per omnia infinita secula seculorum Amen.
 Hujusq; authentica de obitu Hypatij relatio. Qui in Ecclesia
 Cathedrali Vladimiriensi sepultus, eorumq; interpositione sua apud
 in auehibidem Majestatem Dei, eam conservat ab omni schismatis
 impetu, conservabitq; ad consumationem seculi penes constantem
 Universalis Pastoris Pontificis Romani obedientiam Amen.

EPISTOLA

187.
15
Meletij Patriarchae Alexandrini ad Hypatium Pucy
Episcopum Vladimiriensem & Prestensem, Protothronium
Metropolitae totius Russiae.

Meletius Dei miseratione Papa & Patriarcha Sedis
Alexandrinae &c.

Hypatio Pucy Venerabili Episcopo Prestensi, Protothronio
totius Russiae, Salutem ab Omnipotente Deo atq; Salvatore nostro
Iesu Christo.

Quod ex Dei gratia incolumis ad Nos vestris ex Oris Cyrillus
Archimandrita Vesper, dum quaedam sua hospitalitatis, actonumq;
seu regiminis ac progressuum faceret rationes, de Tua etiam humani-
tate retulit, inquit Te esse Virum doctum, eumq; qui possis munus
Episcopi perquam decenter administrare; nisi Te fallauit adiuven-
tis Academia Theologiae, quam si forte non ex integro condemnas-
cense nullam habes rationem, ob quam approbare debeas; Siquidem
tot quae primum inuolueris non equidem pollueretur Chris-
tiana Religio, virginitas, quae integritate fidei conservanda est;
Nisi inquam huius laboriosa Academia inuolutionibus, quae his
nostris supramodum doleandis temporibus nimium inualuerunt,
Te demeritatum per collum arripisset detrusissetq; doctrina.
Aut cum Paulo dicam eorum hominum consortium, quibus licet loco
Religio est, dispensat enim sacra famas aut honorum cupido seu
auaritia in rebus etiam sanctissimis. Ne itaq; te loquerent ad
Orientalis Ecclesiae doctrina a traditionibus Patrum illorum antiquo-
rum, Orientalisq; Ecclesiae doctrina in qua ^{recederes;} sola Universalis Ecclesiae
Fides constitutionesq; inuolatae, hodie dum gratia immortalis Di-
monent;

manent; quæ cum nascereris, spirituales in te conceptæ, te leporem
 regenerationem operatæ sunt, in quibus educatus quibus Episcopio
 tum consecutus es, (quò munere non iudicio quid protestantibus
 iusta quas tu etiam alios consecrâras idq; cursu aliquot an-
 num. Interea secundum nostram statum humani imbecillitate
 te etiam humanæ sapientiæ Harpige deceperunt, adq; diuina
 tute inuitum baserunt.

Hæc de re inter nos conferentes, Ego met ipse (s. sic enim licuit
 tuo illam mabar casui, miseris seducti, coacti, atq; ignoro quid
 ultra dicam convicti hominis. Enimvero non est difficile labi, si
 ci emareq; homini, presertim tum dum supra dictum super nos
 statuta ac decreta presumens industria, oblita illius edictio-
 stoli Noli fieri sapiens apud te met ipsum, aut Salomonis
 Sapere nimium, nefus quo prinitu, curiosus quam decet scri-
 tur. Interea tamen quod iam Universalium Synodorum Decre-
 tis confirmatum est, illud absq; cavillationibus, Cellaq; question-
 venerandum colendumq; est. Cui si quis contravenient, hoc illi
 evenit, quod ipse iusto Dei iudicio offendat, pro meritam temer-
 tatis penam subiturus. Verum inter hunc tuæ humanitati inco-
 venientem sermonem, mihi super tuo lapsu lamentanti. Episto-
 lam tuam legendam porrexit Cyrillus noster, in qua tu nefus ac
 Cujus questiones de processione Spiritus Sancti provocatus, ipse
 quasi errorem lapsumq; tuum proditurus, non indote tamen refer-
 pseras. Nunquam te ad respondendum ausurum, quin prius
 scires, quis ille esset quocum tibi ad in respondendo foret actus.
 Hoc tuum iudicium terre minus profecto valeret apud Apostolum
 qui nobis cunctis imperat, parati simus ad dandum documentum
 Fidei nostræ. Ast ego hoc verissimum Apostoli edictum tantis pe-

ad ceterorum cognitionem tibi communicari; ne forte aliaj
causa jungeretur tua tauternitatis consilium. Quid enim si
verebans (quapropter profecto melius erat tibi tauterne) ne in
manus alicujus litigiosi incidisses; unde verborum contentio
inutilesq; dispensationes pullulassent, quod utiq; prohibet Apostolus.
Cur igitur responsurus eras? si nosti ad quem finem tendat dispu-
tatio? qui non hanc vanam transeuntem hujus seculi gloriam
conabitur verum illam illius aeterni seculi firmam ac perpetuam;
Cui usui erit? Enimvero non ideo disputare tenemur ut sem-
per disputemus sed ideo aliquando disputandum nobis est ut
non semper disputemus. Quod si vero ad effrenatas rixas te con-
vertas, quid est mihi dilecte? Quomodo convertende fidei sufficiat
contentio illius controversia illius contentiose doctrina, quam his pro-
cipue docendis temporibus venantur Theologi: ingenti cere sudore
fors etiam docte, verum nullo penitus fructu, cumq; exiguo
Ecclesiae emolumento. Hoc igitur tuum propositum in specia-
lem spem me credis, animum tuum paratissimum fore ut resipi-
scas, idq; non sine causa, Quomodo enim vexis a fide rec-
dere coactus es, etiam propositiones questiones de fide idcirco tibi pro-
positae sunt, quoad dum decenter solvere minus valuisti, ita fasit
Deus, utinam suat adexas ita de novo ad evitandum scilicet ani-
mum tuum convertas. Spem itaq; reliquit mihi illa animadver-
sio tua, te paratum esse ut resipiscas. Adeoq; perbelle erit regre-
di, unde adeo turpiter caedisti; si tamen illucescat aliqua faula,
quae illas dissipet tenebras tibi a quibusdam litigiosis & perversisq;
Philosophis ac Theologicis disertis Doctoribus perversis in sermone
Magistris objectas. Quid tibi ab illis sperandum, qui de rebus Divi-
nis cum zelo divino, quoniam atq; disserunt; Id ego ~~tibi~~ ^{erat} ~~ex~~ ^{ex} charitate

170. ex charitate me presbiterum feci; Non quia supra id quam sufficit
tempore abundem, (quod de nostris Graecis non nemo dicit) nulla enim pe-
nitus quiete fruor; praecipue quod mihi universa fere Ecclesia por-
ta incumbat, & fallereq; latij Domini ut ait David in terra aliena pre-
dicare saluet Evangelium Ecclesiamq; edificare inter durissimos eius-
dem Ecclesiae hostes. Nullam mihi a sancto doctrinam, valde exiguis
(quod quidem ipsum non lubens dicerem, ne detrahatur Deo Praeceptis
tuis gratia erga Nos indignos pro summis plurimisque beneficiis in-
effabiliter agimus gratias) Nimirum inquam exiguis naturalibus do-
tatus sum donis; ne ostentationis eorum gratia has litteras scribere
sibi existimandus. Ipsius tamen immortalis Dei misericordiae, quae
gratiae confusus, ad componendam hanc Epistolam ausus, non ad ma-
lanam ostentationem, neq; ad inania Scholasticorum Theologorum
litigia, nec ad invenendam quasi latentem veritatem, verum ad
investigandam inventeq; a Patribus nostris, atq; praedicandam manifestatio-
nem, propter rursus Ecclesiae vere & non nominatenus catholicae
(ad tuendas antiquas libertates, ac genuinas Patrum traditiones,
nunc captivas exultantesq; illud pro certo autumans, quamprimum
clara apparet veritas, illico pulsas tenebris te obnubilantibus, admi-
randam charitatem erga se exultaturam, praesertim apud tuam huma-
nitatem, qui ex tua Dignitate, ex dignitate non postremè aut nati aut
ex cultu ingenij, id prospere multis de causis teneris; specialiter au-
tem ut & dignitatem Episcopalem quam abieisti ac amisisti, ite-
rum recipere valeas, ab eadem Ecclesia quo te ab initio illa dona-
verat, quaeq; iuste lato decreto cum recepisses eadem te privavit.
Revoca vitam ad primam parem, animiq; tuae salutem quam abrenun-
casti compara apud immortalem misericordemq; Deum & dabit
nostram

nostrum; ut ad extremum nobis quoque ^{et} Patribus tuis, Universaq; Ecclesie
ac ipsis Angelis gaudium letitiamq; ^{et} honores. Quod si tibi consilium meum
placuerit, quod utiq; opto ac spero placuerit; optime mecum tecum fiet;
utiq; enim nostrum salutare est tueri amplectiq; Sanctorum Patrum
Decreta, Ecclesie Catholice statuta, a quibus illa sola quam ob reve-
rentiam non nomine seipsam abscidit, illis novitatibus, noviq;
ad inventionibus quotidie excogitatis, quas sacra scriptura anathe-
matizat. Quod si vero absentiri neglexeris; tu tuum iudicium, ego
vero meum non derelinquam; quinimo ego Sanctorum Patrum, Apo-
stolorum Domini nostri Iesu Christi, Constitutiones, quarum habent
traditiones prout docemus, prout credimus, quas approbamus,
quas predicamus, nullis ullius hominis novitatibus corruptas, tenebo.

Obfero te igitur quatenus literas illas tuas, quibus iudicium
tuum defendis mature inspicias, non admittis sive ad consilium, sive ad
questiones litigiosis hominibus; verum his qui zelum Divinum habent
ad invicendamq; administrandarumq; rerum Divinarum te iunge,
idemq; cum ipsis sapias. ^{in dicitur} Quia enim ipse Christus litigiosa autem verba
Apostolus reprobat. At quoniam ad illud faciendum, quod tibi mi-
nime faciendum erat, nescio quibus questionibus aut stratagemati-
bus adactus es; ideo priusquam ponderaverimus quid factum sit, quid ve-
ficiendum liceret; Paterno aliquantum animo indicabimus. Iudico
rem abstem fore, objectiones illas refellendas, dignoscendaq; stratagemate
Philosophica, quibus non te duntaxat adeo es delusus, verum apud ple-
rosq; illa pessimorum rerum semina esse solent; ad extra enim cum
segmentis suis fauibus incedunt, sed illa fringunt que offendunt, cum eo-
rum sint que fuerint, scilicet mendacia captionesq;. Quoniam vero profe-
cto sunt, qui novitates novaq; ad inventiones in Ecclesiam Dei importarunt
corporumq;

Corpusq; Filij Dei dilacerare ausidant, non ego te, verum tecum, illos inter-
 rogo. Siquidem factum est quod abjecta Evangelica auctoritate, antiquo
 laudatiliq; Ecclesie usu, Conciliorum Universalium (omittit provincialia) De-
 cretis seu constitutionibus, Doctrina S. Patrum, ad alios rerum modos de-
 convertunt; in suis sibi complacent adinventis, Doctrinae novallium in-
 cumbunt, semperq; quod aliquid novi in Ecclesiam Dei introduxerint letan-
 tur. Suis proceris non defuturum illis quid ad haec respondeant, Novi-
 enim bene quid dixerit Athanasius Omnis injuriens ad respondendum
omnino paratus, Omnis persequens promptus est ad respondendum. Non
 invenietur quisquam, qui cum aliquid perversum vel malum fece-
 rit, ad promptam repositionem non sit paratus. Verum ad haec de-
 quibus diximus de quibusq; dicturi sumus documenta, experientias si-
 ve testimonia addenda ^{sunt} non meum neq; tuum sed immortalis Dei
 testimonia seu probationes. Jusq; Ecclesie sanctae, ante mea et tua;
 Deinceps ad extremum si placeant tuum atq; meum addamus testi-
 monia, ut illud quod Dei Ecclesiae testimonio dignum susceptu vi-
 debitur nostro etiam arbitrio suscipiamus, caveamus autem quod
 cavendum demonstrabitur. Ne veni in longum procedamus, cum de pluri-
 ribus rebus questionem sumus facturi; duas has paulo diligentius
 scrutemur, de reliquis facilius dicitur, mox ut haec recte coordinate fue-
 rint. Quas ibi inviolatas intaminatasq; inveniri facile intelligemus.
 ubi Evangelia perfecta traditionesq; S. Patrum Antiquorum, non vero
 quorumvis eo nomine dignorum. Inerat quem quis in
 in album Sanctorum; alios de numero Patrum praeter consensum Un-
 versalis Ecclesiae deleat; modo juxta constitutiones Reverendae Unitas, Con-
 conditq; (quam celare nefas est) integra epe concedatur.
 Haec autem duo sunt: Primum Symbolum seu professio fidei quae
 specialis

Speciali fidei Christianae doctrina articulum Fidei vocamus, non sicut ac
Librum quendam publicum digito Dei conscriptum, per Patres nostros traditum
Eclesiae Universalis consignatum. Prima enim Nicæna Synodus Universalis
composuit, Secunda autem Universalis declaravit, ac obsignavit; dein
legis usque ad septimam Synodum unanimiter in Universa Ecclesia Dei eadem
professio credebatur predicabatur ac legebatur, absque ulla additamento
aut diminutione juxta mandatum illorum Patrum, qui nobis tradi-
derunt, quique ipsi ita crediderunt predicaveruntque. Secundum est Cæna
Christi, unum ex sacramentis sed inter sacramenta forte principali-
ssimum. Atamen de hoc posteriori prius loquamur; ut in quocumque
contra hoc sacramentum, tanquam majestatem Omnium sacramentorum
peccatum est erratumque fatilius demonstrari possit; utque hinc certiores
evadamus considerato Symbolo Fidei, cognoscamusque qui sunt illi, qui
professionem Fidei violaverunt. licet hoc ipsum absque comparatione cla-
rum sit. Siquidem Dominus noster Jesus Christus administrando suam
communionem, in ultima cæna tradendo, instituendo ac distribuendo
utramque speciem sacramenti tradidit, Corpus suum sacrosanctum
sub specie panis, sanguinem autem sacrosanctum sub
specie vini. Utrumque hoc præsens erat, Panis & Vinum, utriusque quoque
facta consecratio, scilicet utrumque consecratum, de utroque dictum in
utriusque traditione. Post consecrationem enim dixit de pane: Accipite
et comedite hoc est enim corpus meum. De vino autem: Bibite ex hoc
omnes hic est sanguis meus. Ita sunt clara, de his aperte utrumque
est dictum. Item iterum breviter ab Apostolo similibus verbis confirma-
tum, hoc idem Ecclesia Dei eodem modo dictum in saeculis servavit,
donec appareret in oriente atymus non fermentatus quasi stella
Luciferi

164. *He ipse recitabat sed voce in th Gal.*

174. Luciferi ad commotionem turbam^q Ecclesie Dei, post orationem Desitione^{ar}
ceremoniarum Moysis, sole jam gratia Divina illucescente. Omnia
enim nova attestat^q apostolus, vetera autem transierunt. Et ad Galatas de
circumcisione scribens dicit: circumcidentes se id est unam partem
legalium ceremoniarum servantes debitores esse universa legis facti
ad. dui mox ut vel unica ceremonia ad antiquas illas umbras actus
num Moysis se convertant, per Decretum Apostoli; gratis pro illis
Christum Dominum Salvatorem^q nostrum mortuum non dubitant. Quis
autem sub duplici specie hoc sacramentum, id est fermentato
consecrandum sit; patet. Neq^q enim sani iudicij hominibus licet
arbitrari ceremonias Moysis ab Apostolis successoribusq^q eorum
aliquando fuisse mantentas; qui omnem curam in eo posue-
rant quatenus ceremonie imo ipsa quoq^q Lex Moysis abo-
leretur abjicereturq^q. Neq^q vero abjicerent, si illa cum Evange-
lio Domini nostri Jesu Christi eterno indissolubiliq^q vinculo con-
necteretur, non dico commiseretur. Dum igitur sub utraq^q spe-
cie Universalis Ecclesia administrabat, atq^q nunc administrat; ipsa
etiam Romana Ecclesia adhuc sub utraq^q consecrat; licet si inju-
ste in alios consensit; tunc sub utraq^q specie Patribus etiam
non distribuit. cum id fecit Ecclesia catholica, excepta sola Ecclesia Ro-
mana. Ad^q fecit Ecclesia catholica eo modo sicuti ipse Dominus insti-
tuit ac precepit, et qualiter Apostolus duplicavit. Etenim Filius Dei
non ipse tantum ita fecit, verum etiam facere id in commemorationem
sui ita precepit statuitq^q neq^q solum sub duplici specie obtulit, verum
sub duplici quoq^q distribuit. Quis ergo fuit ille Iudex ac Director
deco tamenarius; qui post Filium Dei contra institutionem preceptumq^q
Dei Filij, etiam sacramenta Filij Dei ausus est dividere ac dilacerare
Aut ~~quis~~ quis fuit

Aut quis fuit ille hominum? qui spinas has Divag huc Lyzania scan- 175.
dali, semini Domini in agro ejus securis hominibus velut ait Dominus
dormientibus superseminare ausus est?

19
Quod autem concernit proceptionem spiritus sancti, ex ijs de qui-
bus loquendum censuimus, antequam ad vestrum sententiam accedamus, abe-
rum est. de quo nunc dicturi sumus. Si interrogaverimus Verbum Dei quod
est fundamentum veritatis fidei, liquidem fides est per auditum audi-
tus autem per Verbum Dei. Si igitur interrogaveris Verbum Dei; Ecce
ipsum Verbum, Sapientia Divina hoc dixit de illa eterna atq; consub-
stantiali proceptione spiritus sancti, nec non de moderna in tempore
ejusdem spiritus missione, sic inquit: Cum autem venerit Paracletus
quem ego vobis mittam a Patre. Hec est illa moderna in tempore fieri
solita missio ac adventus, quem adventum et a Filio uti etiam a Pa-
tre ac a seipso habet spiritus sanctus. Sic enim dicit: Cum autem ve-
nerit Paracletus. Quia vero etiam a Patre mittitur; ait: quem mittet
Pater in nomine meo. Prius dixit: quem ego mittam. atq; etiam:
quem mittet Pater in nomine meo. ostendens id quod fit ad extra
Trinitatis, fieri ab omnibus tribus Personis sanctissime Trinitatis.

Ubi tenet dicit: spiritum veritatis, ne aliquem spiritum admini-
stratorum intelligas ex illis qui mittuntur in ministerium ijs qui
hereditatem capiunt Regni celestis ut ait Apostolus ad Hebreos.
Ne igitur arbitreris aliquem ex his spiritibus creatis, ad obsequium Dei,
Deo dixit quem mittet, et quem mittam. et ex hac ratione ob quan-
dam dilucidationem interpretationemq; ipsius edicti, quia ille spiritus
sit; addidit dicens: spiritus veritatis qui spiritus sanctus ejusdem
est substantie cum Deo atq; Patre sicut et Filius.

De illa autem eterna ac consubstantiali eius proceptione ita
dixit: Qui a Patre procedit. ex quo etiam Filius genitus est. Qui ille
Pater est Fons, unicusq; principium atq; singularis causa, processum
Fili;

176. ^{Specialiter} ~~prosertim~~ ^{peualiter} autem Filius per generationem, Spiritus autem
 Sancti per spirationem; qui cum Filio & Spiritu Sancto est unus verus
 ac immortalis Deus, omniumq; Creator ac Adifex. Ut ubi ubiq; unum
 principium tam intra Trinitatem quam etiam extra Trinitatem ser-
 vetur prediceturq;. Et sicut intra Sanctissimam Trinitatem, Perso-
 nam solius Patris tenens agnosco totius Deitatis principium
 ut ait Augustinus; ita etiam ad extra Trinitatis, unicum tantum
 essentiale principium omnium rerum creatarum, consubstantialen-
 te essentialemq; Trinitatem. Habes ergo ex Verbo Dei, qualiter tibi
 intelligendum sit de processione illa consubstantiali Spiritus San-
 cti, quod scilicet sit a Patre; cum non dicat Filius Dei: ex a Filio
verum: Qui a Patre procedit. Quod dictum per se evidenter clarum
 elucidatione fallacibus, Sophismatibus non eget. Vis etiam
 de Patribus Sanctis audire quid sentiant? quid tibi de illis judi-
 candum? qualiter ^{illi} dictum Christi exphuerint? Similiter ac
 etiam ipse Filius Dei docuit. Vis ergo Patres? Sunt supra Nume-
 rum; non orientales modo, ne obijcias illud quod Thomas de Aquino
 no Joanni Damasceno improperavit tepide ac indignè tam auri-
 sapientie! quod nimirum Graeci sint. Quid enim facturus erat
 Thomas post Lombardum nimirum Sapientis? Hic nimirum homo
 non habens quid responderet; quo fundamentalissimum documentum
 auctoritatemq; Sancti Damasceni convelleret. Non dicimus agentis
Spiritum Sanctum procedere a Filio, quia sunt Graeci respondit. Qui
 idem Thomas, illud quam maxime curabat, quatenus illi sedi per
 omnia placere, quod eum postea in Numerum Sanctorum inseruit, idq;
 ideo ut Fratres suos prestantiores erigeret, utq; eorum testimonia pro se
 validiora efficeret. Num ignoras etiam subtilis ingenij homines falli
 dum veritati resistunt? quod etiam Thomae de Aquino evenit. Verum
 quoniam desideras audire Patres; En tibi Aecopagitanus Dionysium
 dicentem.

177.
20

Dicentem: Unus fons totius substantiae essentiae Divinae est Pater. Quod
idem etiam Augustinus iisdem verbis dixit: Principium totius Deitatis
est Pater. Habes quoque Basilium Magnum in profectione contra Arium
et Aetolianos Eunomianorum sic loquentem: Est profecto Pater perfectam
habens essentiam, nullius egens, radix et fons Deitatis. Et paulo
inferius: Siquidem ego novi cum Patre spiritum, et non Patrem spiri-
tum, et cum Filio recipio illum nec appello illum esse Filium, sed
proprietaem quam habet ad Patrem intelligo, quoniam a Patre proce-
dit; jam vero proprietaem Filij quoniam audio si quis spiritum
Christi non habet, non est eius. Et quomodo potest esse proprie Christi, qui
non habet spiritum Christi? Ubi sufficienter habes quod spiritus S.
procedit a Patre et quia est spiritus Filij eius et eo quod sit ejusdem
essentiae cum Filio, quodq; simul sit cum Filio ex Patre tanquam ex com-
muni radice ac fonte. Haec verba omnia sunt Basilij Magni. Ite-
rum autem ait: Sicut omnia sunt ex Deo, sed proprietas ipsa Filij
ex Patre Deo et spiritus S. a Deo Patre. Quoniam et Filius a Patre exiit
(ipse Filius Dei apud S. Joannem ecce dicit) et spiritus S. a Patre
procedit. Ergo Filius a Patre per modum generationis, spiritus autem
Sanctus ineffabiliter a Patre procedit. Haec S. Basilij dicit Evange-
liorum confirmavit. Potero etiam meminisse Nazianzeni idem sapien-
tis doctusq; plurimis in locis ac admodumclare. Praecipue ubi Pa-
rem vocat principium Deitatis Filij et spiritus Sancti. Parvanum
inquit rerum esset causa Pater, si non esset principium Deitatis
Filij et spiritus Sancti. Quod ille graeca dictione dixit: Deitatis
quo est in Filio et spiritu Sancto. Verum ego humanitatem tuam
deprecor, quatenus ne aspernaris prolixitatem sermonis, loqum
enim orationis compensabit copia fructus. Enimvero suppono non
esse petendam

170. esse petendam veniam in rebus magnis prestantibusq; que ad immortalitatem animo collimant, presertim ab Homnibus ad subtilem rerum discretionem aptis.

Igitur ne te die detineam, unicum sanctum admodum, scilicet Gregorium Nissenum, Fratrem illius Magni Basili; Patrem Patrum, omnigena scientia disciplina, sanctitate, ac eloquio conspicuum. Neq; etiam huius universa adducam testimonia, uno aut ad summum duobus contentus. Hic ergo Pater Libro 1. contra Eunomium sic habet: Pater in illa eterna substantia absq; principio est ac ingenuitus semperq; Pater est. Ex eodem autem simul ac indivisibiliter unigenitus Filius simul cum Patre intelligitur. Per hunc autem et cum eodem Filio priusquam aliqua inania verba aut quid vanum intellectus humanus capiat statim etiam Spiritus Sanctus simul intelligitur, non quasi posterior sit Filio secundum existentiam, verum post Filium secundum ordinem nominatur. Ne intelligatur aliquando fuisse Filius sine Spiritu Sancto, idcirco dicitur per Filium non quasi a Filio esset, sed ut una ac simul cum Filio a Patre ^{intelligatur} ^{conceperatur}. Idem Gregorius addito ajens: Verum quia ex Deo immortalis ex ipse Spiritus s. causam habet existendi, a quo (Deo Patre) ex unigenita lux est, ^{ac} pervenit lumen eluxit estq; manifestatus. Qui neq; diversitate natura, neq; divisibilitate a Patre ac unigenito Filio separatur, cum sit scilicet ubiq; sit communis consubstantialisq; atq; coessentialis. Viden? Spiritum Sanctum ^{patre} principium seu causam essentie solum a Patre a quo procedit? a quo est etiam unigenitus Filius, licet si conjunctus id est ejusdem nature substantie ac essentie cum Filio.

Admodum insuper hunc etiam locum per se evidenter etiam Gregorius in eodem Libro, ubi ajt: Ad ^{considerandum} hoc de Trinitate Sancta

sancta mysterium elevare debemus intellectum. ^{omnium} Insipum est ~~ut~~ ne naturae
terrenorum illam comparemus. Veruntamen ut aliquod exemplum pro-
ponamus. Radium solis non intelligimus esse alium solem, sed ex inge-
nito sole simul intelligimus, cognoscimusq; illum cum primo lumine
illo sole esse ^{idem} unum. & ex illo sole generationis modo lucentem, per
quem solem tota Trinitas sancta cognoscitur cum suo decore, virtute,
luce maiestate, pulchritudine, ceterisque alijs, uno verbo totum quod est
in sole videri potest. Et iterum alia vere similis lux eodem modo nulla
diversitate temporis a luce genita separata sed ^{per} eandem profecto
luens, causam autem sui propriae essentiae habens ab illo primo ide-
ali lumine (id est Patre) Lux profecto etiam haec, luce in simi-
litudinem illius lucis, quae ut ita dicam ante hanc scripturam nostri subi-
citur, aequaliterq; illuminat, ac cetera omnia operatur, ^{quod sunt} ~~quod est~~ pro-
priae luminis (nullam enim lux habet cum lumine secundum
hoc quod est lux diversitatem) dum sanctitatis decore seu pulchri-
tudine in nullo pauperior aut inferior suo lumine, neq; insufficientior
apparet. Quae illa lux respectu sua perfectionis ac honoris Patri et Filio
annumeratur, ac seipsa accessum, ad illud lumen, quod in Patri et Filio
intelligitur, ^{comunicat} ~~universis~~ qui hac communicatione digni sunt communicat.
Praetermitto interea alia ^{Patrum} testimonia praesertim Divi Damasceni, qui
illa verba: A Filio autem spiritum non dicimus aperte sine scripta
reliquit. Praetermitto autem ideo quia Graeci sunt; quod Thomas de
Aquino in libro contra errores Graecorum objicit (blasphemant enim
aperte, ubi aut deludere aut corrumpere non valent) quod apud
eundem Thomam factum est, dum illa verba Gregorii Niseni
per proximiora a priora. Corrupta sunt ac immutata in illa: Appro-
ximiora ex priora, cum interpretanda forent per proximiora
a priora, id est per Filium a Patre, quod longe diversum est ab illis
verbis

184. *Iste ipse recitabat sed voce iam deb.*

100. Verbis quae apud Thomam eversa ac corrupta legimus a Proximio et pro-
re. Siquidem iustum decensq; est, et hic est ille ordo in essentia S. Trini-
tatis ut ad intelligendam seu cognoscendam, predicandamq; Personam
Patris simul ac ultra omne medium cognitio et predicatio Filij intelli-
gatur inferaturq;. Ut Paterna relationis vis respiciat illationem Filij
seu mediationem, cum, ~~per quem~~ per quem (Discipulus forte post quem
nisi sub hac dictione intelligeretur quiddam inconveniens, hoc
enim dictio post seu post hoc designat quandam suspitionem ac
apprehensionem temporis aut latitudinis vel negationis, quae ab illo
Divinarum Personarum ordine longe abalienavit Superius Gregorius
Hispanus.) Cum quo inquam aut per quem, ut Spiritus Sancti cognitio
ac notio quam commodissime intelligatur ac enuntiatio decenter
exprimatur, omni umbra Filiationis seclusa. Ne scilicet si statim
ac immediate ad Patrem intelligeres aut inferres spiritum, Filius vi-
deatur esse Filius Spiritus Sancti, aut ipse Spiritus Filius ut in alio loco
expresse Gregorius Hispanus dixerit. Cum dicimus (ait ille magnus
Theologus) Spiritum a Patre per Filium procedere (quod Latine inter-
pretantes a Patre et Filio scribunt, quod etiam in libris Sancti
Grilli latino prolo impressis factum est perquam turpiter aut erro-
re aut consulto) venit tamen cum dicimus inquit Spiritum Sanctum
per Filium a Patre procedere, hanc mediationem Filiationis etiam
sibi ipsi (scilicet de Filio) relinquit, ut Unigenitus sit, et Spiritui Sancto
illam relationem seu conexione, quam etiam ipse Spiritus ad Patrem
habet ac proprietatem non impedit. Ut vero omittam S. Patres prae-
cipue Graecos (scilicet quae objectio Thomae septima et non dicam blasphema
Theologos indigno, usq; Apostolos ipsamq; Dominum nostrum Jesum
Christum qui sic docent tangit) ut inquam hos omittam, quos lati-
no idiomate interpretantes vehementer depravant; quod huc dicitur
in Symbolo

in Symbolo Sancti Athanasij uti imprudenter ita nimium impie factum
est, cum additamento ex Filio typis illud imprimunt. Neque appere
hendere quidem potuerunt, quod si adhuc a temporibus Athanasij
sepius seu Symbolum fuisset cum additamento ex Filio, gratis ac pepe-
ram inchoanda fuissent tot tanteq; rixae, in conventu illo infelici
Florentino, ut offenderent soli Episcopo Romano iuxta illam quam
sibi appropriat supremam auctoritatem licere etiam articulis Fidei
quae placuerint addere. Veruntamen Orientale. Secum ac cum San-
ctis Apostolis, ipsoq; Domino nostro ab Aquinatis luxa longe distans
quiescere sinamus, ne Thomas de Aquino aut etiam Lombardo
laborens augeant.

Ad Occidentales Patres convertamus animum. In primis autem
ad illum ipsum Augustinum, quem primum omnium Romana Aula
adfirmare conatur hanc de processione spiritus sancti etiam a Filio sen-
tentiam conuasse; quem etiam quandoq; Romana Aula probe depe-
sum cum ignominia reprobat. uti in illo loco ubi dicit Petrum non esse
illam Petram super quam Filius Dei Ecclesiam suam aedificandam
pollicitus est. Et revera loquendo ita est, quod dum quandoq; perplexa
quandoq; dubie de utraq; processione loquitur; tunc illi id quod de altera
dicit ad primam detorqueant. Sit sane, quod Augustinus illi conu-
sententiae favere videtur videatur; verum de Augustini sententia fu-
suis, in primo ex illis quatuor Libris quos de Constitutionibus Eclesi-
asticis conscripsimus. ubi diligenter curavimus Augustinum cum
Evangelij Dei, Patribus, Sanctis quantum fieri potuit concordare.
curavimus; nunc illud mihi incumbit ut ostendam Augustinum pro Ecle-
sia catholica ~~contra~~ ^{fiat} iustum est contra Romanam Aulam pugnare
militare. Est locus in capite octavo de predestinatione sanctorum,
ubi ut intelligi potest clarissimum sensum edidit, cum ut ipse refertur
illum Librum

102 illum Librum post Libros de S. Trinitate conscripserit. Ibi haec habet.
Verum ideo ad Patrem hoc refert, quoniam ex Patre Spiritus S. procedit, &
quo etiam Filius est genitus. Et de Trinitate qua Deus est Libro 15.
De Symbolo Fidei dicit: Filius Patri debet quia est illius, pro eo etiam
debet Patri quia idem est equalis Patri. De Spiritu autem Sancto nequidum
adeo sufficienter aut diligentius controversum est. (Et haec forte erat causa
difficultatis Augustini) a doctis magnisque sensu sacrae expositoribus
ut facile intelligi possit eius proprietates, qua proprietatis fit, quod quidam
illum nec Patrem neque Filium nominare possimus sed tantum Spiritum
Sanctum. Unde infert: Cavent interea inquit Expositores, ne genitum
Spiritum Sanctum ^{tanquam} dicit Filium a Patre predicent. (memento a Patre)
Unus enim est Christus, neque a Filio quasi neque Supremi Patris, neque etiam
pro hoc quia est quasi nullus debeat sed Patri (memento Patri) sed Patri
debet pro eo quia est. Dico Patri, ex quo omnia, ne duo (memento
to diligenter quid dicit Augustinus) ne duo statuam principia sine
principio quod est nimis fabrum ac nimis turpe & non Catholicum
Fidei sed quorundam haeticorum proprius error. Haec eo loco.

Edidit etiam Augustinus ^{modicum} exiguum Libellum, rem pretiosam, in
quo brevissime sed supra quam facile aequi deq. ac docte, vix non
de universis Christianae Religionis rebus cum Summa Diligentia
dixerit. Ibi capite 9 sic ait; Incipit autem caput: Deum ergo
quaerimus quid credendum est? quid Religionem concernit? non
est opus naturam rei tantopere investigare. Et ulterius claudit
doctrinam totius capitis his verbis. Sufficit Christiano. rerum cre-
atarum sive caelestium sive terrestrium sive visibilium sive invi-
sibilium nihil plus tantum bonitati credere Creatoris, qui unus
est verus Deus. Et quod nulla sit natura, quae aut ipse non sit aut
non ab illo, & quod haec sit Trinitas scilicet Pater & Filius a Patre geni-
tus & Spiritus Sanctus (huic accede & ausculta) ab illo procedens, sed